Til Stortinget

Oslo, 11. juni 2020

ANSETTELSE AV NY DAGLIG LEDER AV NORGES BANK INVESTMENT MANAGEMENT (NBIM)

Norges Banks representantskap fører tilsyn med vesentlige prosesser og rutiner i Norges Bank. Det skal føres tilsyn med driften av banken og hovedstyrets styring av og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet. Hovedstyrets ansettelse av ny daglig leder av forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (SPU), som utføres av Norges Bank Investment Management (NBIM), har hatt stor oppmerksomhet i representantskapets tilsyn. Stillingen har særskilt samfunnsmessig betydning, og ansettelsen har høy interesse i og utenfor Norges Bank. Tiltredelse for ny daglig leder av NBIM bør skje slik at Norges Bank, herunder SPU, opprettholder høy tillit i befolkningen og blant internasjonale markedsaktører.

Etter sentralbankloven skal representantskapet rapportere til Stortinget minst en gang årlig.[1] Det er ingen henvisning i loven til innhold i en eventuell rapportering utenom årsrapport. Årsrapporten for 2019 (Dokument 9 (2019-2020)), som ble avgitt 3. april 2020, omfattet alle de seks punktene i sentralbankloven § 4-1 (4).

Representantskapet ønsker med dette å orientere Stortinget om sitt arbeid med denne saken.

Bakgrunn for representantskapets tilsyn med ansettelsen av daglig leder av NBIM

Hovedstyret har ansvaret for å ansette daglig leder av NBIM.[2] Styringen og driften av Norges Bank er en del av hovedstyrets ansvar om å påse at virksomheten og forvaltningen blir betryggende styrt og kontrollert. Hovedstyret skal føre tilsyn med den daglige ledelsen og virksomheten for øvrig. Sentralbanksjefen, som hovedstyrets leder, har personalansvar for

1 Jf. Prop 101 l (2009-2010) Endringar i sentralbanklova

2 Sentralbankloven § 2-13 (1) «Hovedstyret skal ansette en daglig leder av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland på åremål for en periode på fem år. Åremålet kan gjentas for ytterligere én periode på inntil fem år.»

Bankplassen 2
Postboks1179 Sentrum
0107 Oslo

Tel: +47 2231 6000 / +47 957 60 740
representantskapet@norges-bank.no
www.norges-bank.no/representantskapet

Foretaksregisteret
NO 937 884 117 MVA

daglig leder av NBIM. Daglig leder av NBIM skal følge instrukser, retningslinjer og pålegg fra hovedstyret.[3]

Tilsyn er en risikobasert etterfølgende kontroll mot etablerte rammer og regler for virksomheten. Gjennom tilsynet skal representantskapet påse at lover og regler etterleves. Det er av stor betydning at bestemmelsene i sentralbankloven og annen relevant lovgivning er overholdt. Representantskapet har som mål å bidra til åpenhet og tillit til Norges Banks virksomhet.

For å ivareta norske interesser i forvaltningen av SPU, er det særdeles viktig at vilkårene i arbeidsavtalen med daglig leder av NBIM utelukker sammenblanding mellom daglig leders private interesser og forvaltningen av SPU under hele ansettelsesperioden og i en etterfølgende karantene.

Hovedstyret offentliggjorde søkerlisten for daglig leder av NBIM 25. februar. Den 24. mars ble det besluttet å ansette Nicolai Tangen som ny daglig leder av NBIM, med påfølgende pressekonferanse den 26. mars. Etter dette har Norges Bank arbeidet med å etablere skiller mellom forvaltningen av SPU og daglig leders personlige eierinteresser.

Nærmere om representantskapets tilsyn med saken

Representantskapet har avholdt tre ordinære møter og fire ekstraordinære møter i perioden 26. februar til 11. juni. Representantskapet har sendt to brev til hovedstyret hvor det ble bedt om skriftlig utfyllende redegjørelse og utdyping med dokumentasjon. Hovedstyret har gitt svar i to brev. Alle de fire brevene i saken følger som vedlegg.

- 26. februar: På spørsmål fra representantskapet redegjorde sentralbankledelsen om prosessen for ansettelse av ny daglig leder av NBIM. Det ble orientert om den offentliggjorte søkerlisten og videre prosess med å avklare mulige kandidater til stillingen.
- 25. mars: Representantskapet hadde ordinært møte, men saken om ansettelse av ny daglig leder av NBIM var ikke på saklisten og ble heller ikke redegjort for av sentralbankledelsen.
- 22., 23. og 30. april samt 6./11. mai: Representantskapet holdt fire ekstra møter der eneste sak til behandling var ansettelse av ny daglig leder av NBIM. Sentralbankledelsen var kun tilstede i det første av disse møtene.
    - 22. april: Sentralbanksjefen redegjorde muntlig om prosess for ansettelse av daglig leder av NBIM.
    - 23. april: Brev til hovedstyret ble behandlet med følgende beslutning: *«Representantskapet oversender brev til hovedstyret med spørsmål vedrørende ansettelse av daglig leder for Norges Bank Investment Management, ansettelsesutvalgets retningslinjer og Norges Banks etiske retningslinjer. Hovedstyret bes svare så snart som mulig, senest innen onsdag 29. april 2020.»*

3 Sentralbankloven § 2-13 (2) «Daglig leder står for den daglige ledelsen av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland og skal følge retningslinjer og pålegg fra hovedstyret. Den daglige ledelsen omfatter ikke saker som etter virksomhetens forhold er av uvanlig art eller stor betydning.»

- 30. april: Svarbrev til representantskapet fra hovedstyret 29. april ble behandlet. Følgende beslutning ble fattet: *«Representantskapet har drøftet svarene gitt av hovedstyret i Norges Bank. Representantskapet vil arbeide videre med svarbrevets innhold i senere møter. Neste møte i representantskapet er 6. mai 2020.»*
- 6. mai med fortsettelse 11. mai: Nytt brev med oppfølging etter svarbrev fra hovedstyret og merknader fra representantskapet ble behandlet og besluttet oversendt til hovedstyret.

- 11. juni: Representantskapet hadde ordinært møte.
  - Protokollen fra hovedstyrets møte 24. mars ble behandlet og tatt til orientering. Norges Bank skal informere departementet om saker av viktighet, og det framkommer av hovedstyrets protokoll at Finansdepartementet er informert om ansettelsesutvalgets tilråding. Hovedstyret har også vist til at instruks og mandat er oversendt i brev til Finansdepartementet.
  - Representantskapet behandlet nytt svarbrev fra hovedstyret datert 27. mai vedlagt arbeidsavtale for Nicolai Tangen, også datert 27. mai 2020. Svarbrevet var også vedlagt ny struktur for Tangens økonomiske engasjementer, notat om håndtering av interessekonflikter og notat om enkelte skattemessige forhold. Hovedstyret redegjorde i brevet for relevante interessekonflikter i forbindelse med ansettelsen av Tangen som ny daglig leder av NBIM.

Åpenhet

Protokoller fra ordinære møter i representantskapet og hovedstyret er publisert etter godkjenning i påfølgende ordinært møte. Protokoller fra de ekstraordinære møtene er fortløpende publisert. Se: https://www.norges-bank.no/tema/Om-Norges-Bank/Organisering-styring/Representantskapet/Protokollar-fra-mote-i-representantskapet/.

De to brevene fra representantskapet til hovedstyret og de to svarbrevene fra hovedstyret er også publisert på Norges Banks hjemmesider. Det samme gjelder for bindende forhåndsuttalelse fra Skatteetaten (norsk og engelsk versjon).

For representantskapet er det viktig å bidra til å sikre tillit til og åpenhet om ansettelsen av Tangen og hans arbeidsavtale. Hovedstyret har i tråd med dette offentliggjort korrespondanse, avtaler og en rekke dokumenter i saken. Den inngåtte arbeidsavtalen er publisert på www.norges-bank.no.

Forhold som er framhevet i representantskapets brev og hovedstyrets besvarelser

Representantskapet viste i brev av 23. april til sentralbanksjefens redegjørelse i representantskapsmøtet 22. april. Det ble i brevet bedt om å gi en skriftlig redegjørelse og utdyping med dokumentasjon. Representantskapet hadde en tematisk inndeling av sine spørsmål:

1. Ansettelsen av ny daglig leder av NBIM
2. Ansettelsesutvalgets retningslinjer
3. Norges Banks etiske retningslinjer

1 Ansettelsen av ny daglig leder av NBIM

Representantskapets skrev i sin innledning i brev av 23. april: *«Det er vesentlig at det i framtiden ikke kan reises spørsmål om interessekonflikt for Nicolai Tangen, mellom egne plasseringer/eierskap/økonomiske eller andre interesser og SPUs interesser. Representantskapet må i sin tilsynsrolle kunne kontrollere at slike skiller er betryggende etablert og effektive. Representantskapet ber om at hovedstyret redegjør for hvordan Nicolai Tangens personlige forhold gjennom eierskap i fond, forvaltningsselskaper mv. vil organiseres slik at det ikke vil kunne komme i konflikt med hans virke og posisjon som daglig leder i Norges Bank Investment Management (NBIM). Spørsmål representantskapet ønsker svar på følger nedenfor.»*

Hovedstyret svarte i brev av 29. april: *«Utvalget [ansettelsesutvalget] har på vegne av hovedstyret fått innsyn i alle sider ved Tangens eierinteresser og økonomiske forhold som er av betydning for ansettelsen, og formidlet det vesentlige til hovedstyret.»*

Hovedstyret redegjorde i brevet for det arbeidet som pågikk for å sikre at det etableres tilstrekkelig avstand mellom SPU og henholdsvis AKO-systemet og Nicolai Tangens personlige formue. Arbeidet med etableringen av mekanismer som skal skape nødvendig avstand og hindre interessekonflikter startet 2. april.

Etter behandlingen av hovedstyrets svar i brev av 29. april gjensto tre hovedspørsmål til ansettelsen som representantskapet trakk fram i nytt brev av 11. mai. Representantskapet skrev:

«Tiltredelse for ny daglig leder for NBIM bør skje slik at Norges Bank, herunder Statens pensjonsfond utland (SPU), opprettholder høy tillit i befolkningen og blant internasjonale markedsaktører. Det er viktig at Norges Bank ikke innretter seg slik at denne tilliten svekkes. Daglig leder for NBIM har en sentral stilling i det norske samfunnet, i Norges Bank og i kapitalmarkedene. Tvil om ansettelsesforholdet, potensielle interessekonflikter og usikkerhet om skatteetiske holdninger, vil kunne innebære vedvarende utfordringer dersom disse problemstillingene ikke løses raskt og tydelig. Representantskapet mener det er uheldig at ikke alle interessekonflikter mellom Tangens økonomi og rollen som daglig leder for NBIM er avklart før ansettelsen. Representantskapet er spesielt opptatt av følgende tre hovedmomenter:

> *1a) Det skal være etablert sikkerhet for at Tangens personlige eierinteresser, forretningsvirksomhet og engasjementer for øvrig, ikke blir en belastning for SPU og/eller Norges Bank.*
>
> *1b) Skattemessige forhold i Norge og internasjonalt skal være i tråd med SPUs og Norges offisielle standpunkter og politikk på området og preges av full åpenhet.*

1c) Ansettelsesforholdet skal være regulert av det samme rammeverket som gjelder for alle ansatte, både ledere og medarbeidere, i Norges Bank.»

Vurderinger av hovedstyrets svar av 27. mai til representantskapets tre hovedmomenter i brev av 11. mai:

1a) Det skal være etablert sikkerhet for at Tangens personlige eierinteresser, forretningsvirksomhet og engasjementer for øvrig, ikke blir en belastning for SPU og/eller Norges Bank.

I brev fra representantskapet til hovedstyret 11. mai står det at *«det er svært uheldig at det på den ene siden er gitt uttrykk for at Tangen skal bryte alle bånd til AKO-systemet, samtidig som framlagt dokumentasjon fra Tangens advokatforbindelse viser at han fortsatt er hovedeier og har stemmekontroll i AKO Capital. Tangens advokatforbindelse gir også uttrykk for at 100 prosent skattefritak for gaver til Tangens veldedige formål, AKO Foundation, er vesentlig for organiseringen framover. Representantskapet mener disse forhold viser at Tangen ikke bryter alle bånd til AKO-systemet.*

Representantskapet forstår det slik at etableringen av framtidig struktur på Tangens eierinteresser og tilknytning til AKO-systemet er under arbeid, herunder skattlegging og at en løsning skal foreligge før hovedstyrets møte 27. mai.

Direkte og indirekte vil Tangen fortsatt være hovedeier og ha stemmekontroll i AKO Capital selv om han ikke mottar økonomisk utbytte i tiden han er ansatt i NBIM. For representantskapet er det viktig at Tangens framtidige økonomiske interesser og struktur på hans eierskap organiseres slik at risiko for interessekonflikter mellom SPU og daglig leder for NBIMs personlige interesser elimineres i hele ansettelsesperioden og i rimelig tid etter fratredelse.»

Hovedstyret godkjente i møte 27. mai arbeidsavtalen som ble signert av sentralbanksjefen og Nicolai Tangen samme dag. Sentralbankledelsen holdt pressekonferanse 28. mai. Arbeidsavtalen med to vedlegg og brev fra skatteetaten om beskatning i Norge er publisert. Tangen tiltrer rollen som daglig leder av NBIM 1. september.

I brev fra hovedstyret av 27. mai til representantskapet står det:

«Hovedstyret godkjente ansettelsesavtalen til Nicolai Tangen på møtet 27. mai, og fattet i tillegg følgende vedtak:

- *Hovedstyret slutter seg til den foreslåtte løsningen for organiseringen av Nicolai Tangens relasjon til AKO-systemet, herunder utøvelsen av hans eierskap gjennom en uavhengig tillitsmann i perioden han leder NBIM.*
- *Hovedstyret aksepterer den foreslåtte løsningen for forvaltning av Nicolai Tangens personlige investeringer, med et diskresjonært forvaltningsoppdrag som gis til et frittstående forvaltningsselskap, og oppnevning av en uavhengig fullmektig til å ivareta Tangens interesser overfor forvalteren.*
- *Hovedstyret tar gjennomgangen av gjenværende risikoer, foreslåtte kontroller og nye tiltak til etterretning.»*

I tillegg til arbeidsavtalen er det lagt fram dokumenter og avtaler som skal sikre tilstrekkelig avstand mellom SPU og Tangens økonomiske engasjementer i AKO-systemet. Det opplyses at flere dokumenter vil komme på plass de neste ukene. Dette omfatter diverse avtaler og ulike erklæringer («undertakings») fra blant annet AKO-selskaper. Investeringer i AKO-fondene overføres til diskresjonær aktiv forvaltning hos Gabler Investments AS (Gabler).[4] Så langt er en begrenset del av denne dokumentasjonen lagt fram for representantskapet. Dokumentasjonen må være tilgjengelig for en senere tilsynsgjennomgang. For eksempel vil dette gjelde for mandatet til Gabler/fullmektig.

I brevet fra hovedstyret 27. mai presenteres et sett av kontrolltiltak som skal sikre at strukturen fungerer etter hensikten. Brevet omtaler hvordan etterlevelsesfunksjonene i banken vil følge opp dette. I tillegg vil hovedstyret bruke internrevisjonen til å kvalitetssikre spesifikke områder av strukturen. Representantskapet skrev i sin merknad i brev av 11. mai at *«(...) det er viktig at risiko for interessekonflikter mellom SPU og daglig leder for NBIMs personlige interesser elimineres»*. Hovedstyret svarer i sitt brev av 27. mai at *«(...) den valgte organiseringen demmer opp for mulige interessekonflikter representantskapet var opptatt av i sitt brev til hovedstyret 11. mai, og sikrer tilstrekkelig avstand mellom NBIM, AKO og Tangens personlige investeringer»*.

I notatet som følger brevet av 27. mai skriver hovedstyret: *«Hovedstyrets vedtak om ansettelse var basert på at Tangen i perioden han leder NBIM, kan beholde en eierandel i forvaltningsselskapet han har bygget opp – AKO Capital LLP («AKO»). Videre aksepterte hovedstyret at han beholder betydelige investeringer i utlandet. Hovedstyret forutsatte at Nicolai Tangen skal tre ut av alle verv og roller i AKO og tilknyttede selskaper, og at han ikke lenger har kontroll over AKOs forvaltning. Hans utbytte fra AKO vil i perioden han leder NBIM, doneres til den veldedige stiftelsen AKO Foundation.»*

Representantskapet registrerer nå at slike premisser har ligget til grunn for ansettelsen fra starten av prosessen, og at dette i ettertid er regulert i avtalestrukturer.

Representantskapet skriver i brev av 11. mai at «*(...) det er viktig at Norges Bank har full oversikt over alle medinvestorer i AKO-fondene*.» Hovedstyret opplyser at Norges Bank ikke kan få oversikt over alle medinvestorer i AKO-fondene. *«AKO-fondene tilbys globalt og har en vid krets av investorer. Norges Bank kan ikke få oversikt over alle Tangens medinvestorer i AKO-fondene. Dette er konfidensiell informasjon som forvaltningsselskapet ikke har adgang til å utlevere.»*. Det er avgjørende at det er full åpenhet (transparens) i de personlige eierforholdene til Tangen, slik at hovedstyret til enhver tid har innsyn og kan bekrefte at det ikke er brudd på Norges Banks etiske retningslinjer, mandat for forvaltningen og daglig leders arbeidsavtale.

I representantskapets brev av 11. mai står det: «*Representantskapet noterer seg at Tangen personlig ikke skal motta renter, utbytte eller annen økonomisk avkastning fra investeringene*

---

4 Nicolai Tangen inngår avtale med Gabler Investments AS (Gabler) om diskresjonær aktiv forvaltning av sin personlige formue i AKO-fondene. Gabler gis myndighet til å treffe alle beslutninger om sammensetningen av fondsporteføljen, inkludert å overføre midler til fond utenfor AKO-systemet.
Nicolai Tangen oppnevner en fullmektig som skal håndtere all dialog med Gabler på vegne av seg selv og sikre at uønsket informasjon ikke tilflyter Tangen.

i egne selskaper i AKO-systemet så lenge han er daglig leder for NBIM. Eierpostene skal likevel videreføres og således være intakte når Tangen fratrer stillingen som daglig leder for NBIM. Tangen vil derfor ha interesser i AKO-systemet mens han er ansatt som daglig leder for NBIM.»

AKO Foundation

I representantskapets tilsyn er AKO Foundation diskutert. AKO Foundation har i følge stiftelsesdokumentet selskapsformen «Private limited by guarantee». Dette er et privat selskap registrert etter britisk selskapslov av 2006 der medlemmers ansvar er begrenset. Selskapet har ingen eiere, men medlemmer som er garantister. Beløpet det garanteres for kan være så lite som 1 GBP. Denne selskapsformen benyttes ofte for veldedige organisasjoner. Selskapet er en juridisk enhet som kan inngå kontrakter.

Representantskapet er gjort oppmerksom på at det er enkelte forskjeller mellom en «charity» (ref. AKO Foundation) og en norsk stiftelse. Se faktaboks:

Som i en norsk stiftelse er det ingen eiere av kapitalen i en «charity». Når en veldedig virksomhet i England har en inntekt på over 5000 GBP må den registreres hos «The Charity Comission for England and Wales», og det stilles krav ved en eventuell oppløsning av virksomheten.

Selskapet er ikke på samme måte som norske stiftelser underlagt tilsyn,[5] men «The Charity Comission for England and Wales» kan beslutte undersøkelser av selskapet. Selskapet har «trustees» med ansvar for styring av daglige aktiviteter og «members» som har ansvaret for å utnevnte «trustees» og beslutte om styrende dokumenter skal endres.

Til sammenligning er også en norsk stiftelse en selvstendig juridisk enhet, men er uten eiere eller deltakere. I en stiftelse mister grunnleggerne tilgangen til deponerte midler med endelig virkning. Stiftelsen ledes av et styre. Stiftelsen og vedtektene skal være registrert.

Eier i en «charity» kan, avhengig av organisering, vedtekter mv., ha betydelig innflytelse på virksomheten og midlene, mens dette alltid vil være sterkt begrenset i norske stiftelser.

I brev av 27. mai vedlagt notat og vedlegg sier hovedstyret: *«AKO Foundation er en veldedig stiftelse opprettet av Nicolai Tangen med formål å fremme utdanning og kunst, kultur, kulturarv og vitenskap. Styringen av stiftelsen er nå organisert uavhengig av Tangen. Gaver gitt fra AKO Foundation til veldedige formål faller utenfor virkeområdet til de etiske prinsippene. Ut fra stiftelsens formål er det lite sannsynlig at mottagerne av tildelingene vil være forretningsforbindelser av Norges Bank.»*

«Både Nicolai Tangen og Katja Tangen vil før Tangens tiltredelse som leder av NBIM fratre som forvaltere (trustees) av AKO Foundation. Ingen av dem er eller vil være medlemmer (members) av stiftelsen. Nye forvaltere blir utpekt av stiftelsens members, som fortsatt vil

5 Underlagt tilsyn av Lotteri- og Stiftelsestilsynet

være David Woodburn og Nicola Staples. En av forvalterne vil være Henrik Syse. Det er forvalterne som beslutter utdelinger fra stiftelsen i tråd med stiftelsens vedtekter.» [6]

«AKO-fondene er forvaltet av AKO Capital LLP som utøver stemmerettighetene i porteføljeinvesteringer i fondene. AKO Foundation har ikke innflytelse over stemmeretten i investeringene. For andre fond som er gitt i gave fra Tangen til AKO Foundation, vil forvalteren for disse fondene utøve stemmeretten. AKO Foundation vil således ikke ha innflytelse på stemmegivingen.»

Representantskapet viser til at «members» og forvalter er å betrakte som nærstående til Tangen. De vil kunne anse seg som forpliktet til å ivareta Tangens interesser. Representantskapet vil også vise til at informasjon om AKO-fondene vil tilflyte Tangens nærstående gjennom deres arbeid for AKO Foundation. Dette vil kunne omfatte informasjon som det, i sammenheng med forvaltningen hos Gabler og virksomheten i DSHN Philanthropy, er lagt stor vekt på skal være utilgjengelig for Tangen og hans nærstående.

1b) Skattemessige forhold i Norge og internasjonalt skal være i tråd med SPUs og Norges offisielle standpunkter og politikk på området og preges av full åpenhet.

Representantskapet skrev i sitt brev 11. mai: *«Det er ikke klargjort og dokumentert i hvilken grad det er mulig å kontrollere og etterprøve de faktiske forhold gjennom etablerte reguleringsregimer og skatteavtaler. Det er heller ikke klart i hvilken grad det som oppgis kan dokumenteres fullt ut av en uhildet tredjepart.*

Representantskapet mener at dette er forhold hovedstyret må få avklart, herunder om eierskap i selskaper registrert i skatteparadiser fullt ut er forenelig med kravet om transparens.»

Hovedstyret svarer i vedlegg til brev 27. mai: *«AKO og Nicolai Tangens investeringer i såkalte skatteparadiser har vært gjenstand for oppmerksomhet. AKO-fondene vil fortsatt være registret på Cayman Islands, men Tangens investeringer vil forvaltes diskresjonært av et norsk foretak og kan endres over tid.*

Om de personlige investeringene til Tangen skriver hovedstyret videre:

«AKO-fondene er registrert i Cayman Island og i Irland, og ett av AKO-selskapene er registrert på Jersey og skal avvikles. Nicolai Tangen skal sette bort forvaltningen av egen formue, herunder andeler i AKO-fondene, til det norske selskapet Gabler i den perioden han leder NBIM. Ved utgangen av hvert år er Gablers bankforbindelse DNB forpliktet til å rapportere inn Tangens eksisterende beholdning, forvaltet av Gabler, til norske skattemyndigheter.

AKO Capital er underlagt rapporteringsplikt om egen virksomhet og om virksomheten til de fondsselskapene det har under forvaltning (AKO-fondene). I tillegg til årsregnskap og pliktig

---

6 Det følger av vedlegg 1 til hovedstyrets brev og notat av 27. mai: «*Nicolai Tangen selv trer ut av alle verv i AKO-selskaper. Det er ellers gjort en kartlegging av hvilke personer som kan anses å ha nære bånd til Nicolai Tangen (...). I tillegg til den nærmeste familie, er David Woodburn, Henrik Syse og Nicola Staples vurdert som omfattet av dette. Henrik Syse vil tre ut av alle sine verv i AKO-selskaper, men vil sitte som forvalter («trustee») i AKO Foundation.*»

informasjon til investorene, har alle forvaltere plikt til å rapportere inn informasjon om hvert enkelt fond til britiske tilsynsmyndigheter.»

Om de internasjonale avtalene om utveksling av skatteinformasjon skriver hovedstyret:

«Norge har inngått informasjonsutvekslingsavtale med både Jersey og Cayman Island, og har i og med avtalen krav på å få utlevert opplysninger som er «... overskuelig relevante for fastsetting, ligning, innkreving og inndriving av de skatter overenskomsten omfatter».

Dette inkluderer informasjon om inntekt og utbytte forutsatt at det er «overskuelig relevant (...)». [7]

Det følger også av skatteavtalen mellom Irland og Norge at begge staters skattemyndigheter er forpliktet til å utveksle relevant informasjon for å kunne oppfylle bestemmelsene i skatteavtalen eller nasjonale regler knyttet til skatter dekket av skatteavtalen. Ettersom alminnelig inntektsskatt og formue er dekket av avtalen, kan norske skattemyndigheter skaffe informasjon som er relevant for beskatning av Tangens alminnelige inntekt og formue fra irske skattemyndigheter (...)».

«(...) Alle de tre jurisdiksjonene Irland, Jersey og Cayman Islands har tiltrådt CRS (Common Reporting Standard).[8] *Det innebærer at den norske skatteetaten hvert år automatisk mottar informasjon fra disse jurisdiksjonene.(...)»*

Representantskapet bemerker at full åpenhet om selskaper etablert i skatteparadiser er en gjenstående problemstilling. Informasjonsutveksling som sikrer innsyn og kontroll er nå begrenset, men rammer for dette arbeides det med internasjonalt.

Representantskapet skrev i sin merknad 11. mai at *«skattemessige forhold i Norge og internasjonalt skal være i tråd med SPUs og Norges offisielle standpunkter og politikk på området og preges av full åpenhet».* Hovedstyret har godkjent en arbeidsavtale der daglig leder av NBIM skal eie 43 prosent av et selskap registrert i Cayman Island og i Irland.

Representantskapet forventer at hovedstyret følger opp at Norges Banks forventningsdokument om skatt og åpenhet ligger til grunn for Tangens private økonomiske interesser. Det følger av forventningsdokumentet: "*Our expectations on tax and transparency rest on three main principles. The first is that taxes should be paid where economic value is generated. The second is that company tax arrangements are a board responsibility. The third is that public country-by-country reporting is a core element of transparent corporate tax disclosure.*"

---

7 I vedlegget omtales også terskelen for hva som anses som «overskuelig relevant», og det vises til OECDs kommentarer til bestemmelsen:
"The standard of 'foreseeable relevance is intended to provide for exchange of information in tax matters to the widest possible extent and, at the same time, to clarify that Contracting States are not at liberty to engage in 'fishing expeditions' or to request information that is unlikely to be relevant to the tax affairs of a given taxpayer."

8 The Common Reporting Standard (CRS), etablert av G20 og godkjent av OECD

1c) Ansettelsesforholdet skal være regulert av det samme rammeverket som gjelder for alle ansatte, både ledere og medarbeidere, i Norges Bank.

Representantskapet mener det vil bidra til offentlig avklaring og tillit til Norges Bank at hovedstyret har full åpenhet om Tangens arbeidsavtale.

Hovedstyret har etablert nye tiltak gjennom arbeidsavtalen, og skriver:

- *«Nicolai Tangen vil underskrive en rekke erklæringer som skal dekke håndteringen av eierinteressene i AKO og fondsinvesteringene som forvaltes av Gabler.*
- *Det tas inn klausuler om karantene i arbeidsavtalen.*
- *Sentralbanksjefen skal forhåndsgodkjenne alle eksterne roller, verv og posisjoner, samt eventuelle endringer i interesser i og tilknytning til AKO-systemet for daglig leder av NBIM. Dette skal dokumenteres og registreres hos NBIM Compliance.*
- *Rutiner knyttet til oppfølging av daglig leder NBIMs interesser i AKO-systemet og informasjonshåndtering etableres.*
- *NBIM-ansatte pålegges restriksjoner som gjør at NBIM ikke har forretningsmessig kontakt med AKO-ansatte.*

Hovedstyret mener den nye strukturen og tiltakene som er foreslått, herunder en uavhengig tillitsmann som ivaretar Nicolai Tangens eierinteresser i AKO og en diskresjonær forvaltning av hans fondsinvesteringer, demmer opp for mulige interessekonflikter slik at eierskapet og Tangens personlige investeringer ikke står i konflikt med bankens etiske prinsipper.»

Representantskapet registrerer at avtalen som er inngått med daglig leder av NBIM går utenfor rammeverket som gjelder for alle ansatte, både ledere og medarbeidere, i Norges Bank.

2 Ansettelsesutvalgets retningslinjer og 3 Norges Banks etiske retningslinjer

Representantskapet bemerker at hovedstyret vil følge opp merknaden til temapunktene 2 og 3. I sitt brev 27. mai svarte hovedstyret følgende:

«Representantskapet hadde i sitt brev merknader knyttet til ansettelsesprosessen og bankens etiske regelverk. Hovedstyret tar disse merknadene til etterretning, og vil foreta en ny gjennomgang av både retningslinjer for rekruttering og de etiske prinsippene for ansatte i Norges Bank.»

Om punkt 2 ansettelsesutvalgets retningslinjer skrev representantskapet i nytt brev 11. mai:

«Hovedstyret har gitt informasjon om ansettelsesprosessen, og det opplyses at det utestående punktet nå er Tangens ansettelsesavtale. Representantskapet noterer at hovedstyret er fornøyd med ansettelsesutvalgets og rekrutteringsselskapets arbeid. Hovedstyret har redegjort for at Tangens nåværende og framtidige eierinteresser og personlige økonomiske forhold ikke ble avklart før ansettelsen og begrunner dette med fortrolighetshensyn.

Representantskapet mener det likevel er uheldig at dette ikke var avklart før ansettelsen, og at det er uklart hvilke potensielle konflikter som måtte ivaretas for at hovedstyret skulle være tilfreds med Tangens formuesforvaltning.

Representantskapet merker seg at hovedstyret på dette tidspunktet manglet tilstrekkelig med avklaringer og at det derfor er blitt stilt mange spørsmål knyttet til potensielle interessekonflikter. På denne bakgrunn kan det synes som om hovedstyret har undervurdert utfordringene knyttet til dette. Hovedstyret erkjenner at Tangen burde vært ført opp på den offentlige søkerlisten tidligere.

Det er stor offentlig interesse ved ansettelse i stillingen som daglig leder for NBIM. Etter representantskapets mening har ikke Norges Bank håndtert åpenhet om søkerlisten på en slik måte som burde kunne forventes.

Representantskapet mener at Norges Bank i framtiden bedre må ivareta de krav og forventninger som offentligheten har til innsyn i slike prosesser, spesielt når det gjelder en så viktig stilling som daglig leder for NBIM. Formålet med søkerliste er ikke ivaretatt når aktuelle kandidater ikke er oppført på listen, åpent eller anonymt, og når det i realiteten ikke gis innsyn i hvilke kandidater som er til vurdering.

Representantskapet ønsker også å bemerke at det fortsatt er uklarheter i ansettelsesprosessen knyttet til hvem som burde vært ført opp på offentlig søkerliste. Dette gjelder spesielt om personer som var på førstegangsintervju burde vært oppført.

Norges Banks virksomhet inkludert forvaltningen av SPU, har stor allmenn interesse, noe som gir forventninger til transparens. Krav til prosess bør blant annet omfatte intervjuer, bruk av referanser og kvalifikasjonskrav. Et av formålene i Norges Banks Retningslinjer for rekruttering er at «alle rekrutteringer skal være åpne og reelle samt bidra til mangfold». På bakgrunn av framgangsmåten i denne saken mener representantskapet at retningslinjene ikke er fulgt. Det bør etableres faste prosedyrer for ansettelser i Norges Bank, spesielt for toppledere, som sikrer en god og åpen prosess.»

Hovedstyret skriver 27. mai at det vil foreta en ny gjennomgang av retningslinjer for rekruttering. Representantskapet vil behandle de nye retningslinjene når de legges fram.

Om punkt 3 Norges Banks etiske retningslinjer

«Det har blitt diskutert om nåværende daglig leder for NBIM Yngve Slyngstads deltakelse på seminaret «Back to University» ved Wharton Business School i fjor høst kunne være et brudd på Norges Banks etiske regelverk.»

Representantskapet skrev i brev av 11. mai:

«Hovedstyret har redegjort for Norges Banks etiske regelverk og skriver at det i lys av denne saken vil vurdere behovet for å klargjøre aktuelle bestemmelser i «Etiske prinsipper for ansatte i Norges Bank». Regelverket omfatter mange ulike prinsipper og retningslinjer (guidelines) fastsatt på ulike nivåer i organisasjonen.

Representantskapet mener at det samlede settet av etiske retningslinjer framstår som uoversiktlig når det kommer til praktisk anvendelse. Det er også omfattende fordi det består av mange dokumenter besluttet på ulike nivåer i organisasjonen. Ledere og medarbeidere må ha klare og entydige regler for hva som er akseptabelt i alminnelige arbeidssituasjoner som reiser, deltakelse på seminarer med videre. Det må settes tydelige grenser for hva som kan aksepteres og hva som ikke kan mottas.

Representantskapet mener at dette må gjelde alle former for kontakt med forretningsforbindelser, andre virksomheter, personer og organisasjoner. Norges Bank må tilstrebe full åpenhet om det fullstendige etiske rammeverket slik at det heller ikke er tvil for allmennheten om hva som gjelder i Norges Bank.

Representantskapet observerer at dette er praksis hos flere andre norske virksomheter av samfunnsmessig betydning og med stor grad av internasjonal aktivitet.

Representantskapet har merket seg invitasjonen til seminaret «Back to University». Som det framgår av de etiske prinsippene inngår opplysningsvirksomhet innenfor bankens virkefelt som en del av Norges Banks oppgaver. Det er viktig for Norges Bank at ansatte som en del av sitt arbeidsoppdrag deltar og bidrar i faglige diskusjoner. Det som har slik verdi for Norges Bank skal betales av Norges Bank. En aktør som NBIM, med så store eierinteresser i selskaper og med den kunnskap, makt og innflytelse som følger av dette, er attraktiv.

Når det gjelder spørsmålet om kostnadsdekningen for Slyngstads deltagelse på seminaret, mener representantskapet at hovedstyret av hensyn til klarhet overfor alle ansatte burde svart tydeligere på om dette var i strid med Norges Banks etiske regelverk.»

Hovedstyrets skriver i brev av 27. mai: *«Leder for NBIM er underlagt både de etiske prinsippene for Norges Bank og utfyllende reglene for ansatte i NBIM.»* Representantskapet merker seg at hovedstyret vil utarbeide et etisk regelverk som skal gjelde alle ansatte i Norges Bank. Representantskapet vil behandle regelverket når det legges fram.

Oppsummering

Representantskapet har gjennomgått ansettelsen av ny daglig leder av NBIM. Det har vært stor allmenn interesse for denne saken. Som tilsynsorgan, har representantskapet hatt som mål å se etter hvorvidt rammeverket for bankens virksomhet er fulgt. Vår vurdering fremgår av de enkelte punktene behandlet i dette brevet.

Representantskapet vil behandle nye retningslinjer for rekruttering og etiske prinsipper for ansatte i Norges Bank når de legges fram av hovedstyret.

Representantskapet er orientert om hovedstyrets betingelser i arbeidsavtalen med Nicolai Tangen og har fått forelagt tilhørende avtaledokumenter. Dette er dokumenter som også er offentliggjort av Norges Bank.

Det er hovedstyret og sentralbanksjefen som leder for hovedstyret, som har personalansvaret i banken, herunder ansvaret for å følge opp at daglig leder overholder avtaleverket i hele perioden som omfattes av arbeidsavtalen. Representantskapet fører tilsyn med Norges Bank, men ikke med at den enkeltes ansettelsesavtale overholdes.

Representantskapet vil bemerke at arbeidsavtalen med underliggende avtaler, erklæringer og garantier fra ulike parter utløser behov for etablering og dokumentasjon av nye kontrolltiltak utover de eksisterende kontrollene i Norges Bank. Å kontrollere gjenstående risikoer og etablere rammer for hvordan risikoer skal håndteres vil være en viktig oppgave for Norges

Bank, hovedstyret og sentralbanksjefen, framover. Hovedstyrets løpende kontroll må være dokumentert, og vil være gjenstand for representantskapets tilsyn.

Siden alle avtaler ennå ikke er ferdig utformet, konstaterer representantskapet at det fortsatt gjenstår å etablere tilstrekkelige interne kontrolltiltak.

Julie Brodtkorb

Leder i Norges Banks representantskap

Vedlegg:

1) Brev fra representantskapet datert 23. april 2020: Spørsmål til Norges Banks hovedstyre
2) Brev fra hovedstyret datert 29. april 2020: Spørsmål fra Norges Banks representantskap til hovedstyret – ansettelse av ny daglig leder for NBIM
3) Brev fra representantskapet datert 11. mai 2020: Oppfølging etter svar 29. april 2020 fra Norges Banks hovedstyre
4) Brev fra hovedstyret datert 27. mai 2020: Ansettelse av Nicolai Tangen som daglig leder av NBIM